

Gedichten

S. Vestdijk

Mycena Vitis, 2002

Inhoudsopgave

Grafschrift	4
Fragment uit de tweede zang van Mnemosyne in de bergen	5
Fragment uit de negende zang van Mnemosyne in de bergen	6
April	7
O Wat een Kruis	8
Weten	9
Ballade van de oorspronkelijkheid	10
<i>Uit Water in zicht (1937)</i>	12
<i>Uit Swordplay en Wordplay (1950)</i>	13
De Hater	15
<i>Uit Water in zicht</i>	16
<i>Uit Het nieuwe gezin</i>	17
De dood slaat soms tot het leven...	18
Feuilles mortes	19

Gethsemane	21
Ikaros	22
Piranesi etst	23
<i>Verantwoording</i>	24

Grafschrift

Zijn kop was te Mongoolsch voor deze lagen landen,
En voor het licht waren zijn oogen veel te dof.
Ook ongeboeid hield hij stijf uitgestrekt zijn handen,
En werd zelfs nog uitgevloekt door Dimitroff,

Die anders toch zoo weezinwekkend grof
Zijn geestverwanten niet pleegt aan te randen!
Dan was er nog een graaf, die riep: ‘Je kop op,
schoft!’

Hij deed het, — maar hij zweeg van Duitsche bin-
nenbranden.

Trap op trap af door zalen, vlammeud of gedooft.
Kop op kop af: wij spreken van hoofd
Bij wie én vriend én vijand als een botterik verwen-
schen. . .

De schizophreneu en de simpelen van geest —
Bij oude Christenen, Hussieten, Albigenzen —
Zijn voor het ideaal altijd de beste mest geweest.

Fragment uit de tweede zang van Mne- mosyne in de bergen

Wie waagt het in tractaat of leergedicht
't Gebeurde ten tooneele zóo te voeren
Dat nergens stoort meer 't mensch'lijk aangezicht?

Wie kiest de stof? Wie ordent knechten, boeren,
Burgers en eed'len rond die eene Vorst
Die zich beweegt zonder zich ooit te roeren?

Wie zoekt bijeen wat het verstand vermorst
In een historie waarvan de ooggetuigen
Afstierven of door Clio zijn geschorst

Als leugenaars die voor de sterk'ren buigen,
Als kleine geesten die 't geheel ontgaat
Of die 't ontbrekende uit hun duimen zuigen?

Laat eens, historicus, in de overmaat
Van feit op feit één bergketen verrijzen,
Waar wat op aard geschiedt te lezen staat!

Fragment uit de negende zang van Mnemosyne in de bergen

Het rotsachtig grijs des te ernstiger daar waar het
blauw
Er de boventoon voert in de verte, — het groen in
zijn duizend
Penseelen tartende rijkdom in strijd met het grauw,
—
De watervallen als vlijmen, voor 't oog enkel rui-
schend,
waarvan toch begeerig het oor leent, — de mergel
vergruizend
Tot waaiers van steen langs de wanden, —

April

De eerste knoppen zijn al voorbereid:
Zij zwellen zoals ook de meisjes zwellen
Van weelde na die lange wintertijd
Dat 't hart zich nog niet open wilde stellen
Straks zal hen wel een jonkman vergezellen;
En 't groeit heel snel, om 't even of men vrijt
Of dat men niet vrijt, — niets is te voorspellen,
Geen knop die ooit zijn zondeval belijdt!
Liefde doet wat zij wil: de smalle dijken,
De wegen en het eenzaam heidepad,
Zij staan vol knop tegen de avondval.
En zelfs de stad — die men vaak onderschat —
Zoemt van het vrijend volk, dat neer gaat strijken
En zwelt en breekt dat het hen heugen zal!

O Wat een Kruis

O Wat een Kruis, Croiset, dat gij van mijn
Gehavend Vest de voeringstof moet zijn.
Toch leeren wij van Gomperts' snijderstafel:
Wie schrijft riskeert, en mooi zijn dat doet pijn.

Weten

O, achter 't dood verhang van van mijn verneveld
weten

Daar ademt niets, neen niets dan gij alleen;
Wel naûw bespeurbaar soms — want lang geleên
Was 't dat ik u in vroomheid heb bezeten —

Maar steeds wéér: fijne drupp'len, één na één,
Ze hebben mij in 't lijdzaam vleesch gebeten
En alle ergernis en opgedrongen veete
Verstart in mij een droge bloem tot steen.

Toen heb 'k uw late beeld verhangen en verbogen
En wacht nu op uw dood in argeloozen schijn,
Uw tijd en dans en troost verbleekten, maar uw
oogen

Ze deinzen telkens weer in eenen huls van pijn;
En àlles, wijl ik weet, dat uwe lust gelogen
En uwe smart de mijne niet kon zijn. . .

Ballade van de oorspronkelijkheid

Hoe zou het toch de laatste jaren komen
Dat in elk daag'lijksch en elk maand'lijksch blad
't Woord 'duivelskunstenaar' is opgenomen,
Dat toch voordien niet zooveel aftrek had?
Naar 't schijnt wordt de oorsprong iemand toege-
schreven

Die aan de oorspronk'lijkheid zijn oordeel mat.
Tsa aapjes, fiks de kop maar opgeheven.
Ter Braak is dood, en doet dus niemand wat.

Er zijn toch waarlijk wel and're woorden,
Ook voor 't geval gij Koenen niet bezat.
Gij zijt toch geen Urbanus van de Voorde?
Gij gaat op eigen benen toch op pad?
O spaar mij deze Kelk met zijn aankleve
Van 't zuurzoet woord verzuurd in 't holste vat.
Oorspronk'lijkheid werd ook u meegegeven...
'Óch stik, hij's dood, en doet dus niemand wat.'

Hoe zou het wezen wanneer in den lijve
Menno Ter Braak eens bij u binnentrad,
Terwijl gij aan uw opstel zat te schrijven,
Het hem ontleende woord reeds ferm in 't klad?
Gij zoudt toch wel heel even voor hem beven,
Als 't kleine muisje voor de groote kat...
Tsa diertjes, fiks de kop maar opgeheven.
Ter Braak is dood, en doet dus niemand wat.

Envoi

O Muze, wil geen dag- en maandloon geven
Aan wie uw hoogste regel overtrad.
Ter Braak was in uw zuiv'rend spel bedreven,
Maar hij is dood, en doet dus niemand wat.

Uit Water in zicht (1937)

Gun mij een blik onder die wolken door,
Zij zijn te rood, te brandend, 'k volg het spoor
Veel liever door die avond'lijke straat
Die als een tunnel onder 't vizioen doorgaat,
Waarin wij alles zien wat ons verlangen
Eerst boeit en dan bedriegt. O, welk een lange,
Van boomen volle geul, die in het donker
Wat splinters leent van 't oost'lijk stergeflonker!

***Uit* Swordplay en Wordplay (1950)**

Kwatrijnen over en weer, door A. Roland Holst en S. Vestdijk

Lier en Lancet

Kafka en Rilke, Joyce en Valéry,
Verklaren u, voor God, hun evenknie.
Maar Emily beklaat zich in den hemel:
‘Wat moet ik, waar ik nergens Simon zie?’
— *A.R.H.*

Onmiddelijk bereid

Ik zou in God gelooven, meer dan gij,
bestond de kleinste kans, dat in een rij
van eng’len ik met haar kon zijn hereenigd
die een stuk waakzaamheid vermaakte aan mij.
— *S.V.*

Simonanton

Gij maakte uw scherpe Muze tot uw Venus —
Nu hijgt uw honger naar ’t genot, dat heen is.
Geen warme Borst, lucide Zuigeling,
Kan zich meer bieden waar uw kille Speen is.
— *A.R.H.*

Bergensche Kinderhygiëne

‘O moederborst, die later zoveel leed geeft,
hoe krijgt men ’t kind eraf zonder dat ’t weet heeft
ervan?’ vroeg ’k tante Jaan, die nogal preutsch is.

Zij sprak: 'Men spene 't kind zoolang het nog foet
is.'
— *S. V.*

De Hater

Verblind en toornig bleef hij in gebreke
Zijn eigen gift'ge wapens te herzien en
Zag niet 't gevaar dat zij zich zouden wreken
En aan hemzèlf hun lauweren verdienen.

't Gewicht van zijn winstgevend houtkantoor
Was nog het plompste wapen in de strijd...
Haatte hij mij? Of kwam hij slechts in 't spoor
Terug van zijn vermeende minderheid?

Om 't even: door wat nimmer uit hem week,
't Vergift, waarmee hij 't scherpst mij kon verfoeien,
Leed zelfs zijn lichaam, werd hij schraal en bleek;

En, waar het slechts in druppels af kon vloeien,
Moest ik me, in schaamte voor zoo'n vriendschaps-
teeken,

Weerhouden om niet zijn gif te sméeken.

Uit Water in zicht

Wie zijn die blauwe golven? Het zijn ouders,
Mijn vader en mijn moeder. Op hun schouders
Dragen zij al de bootjes die ik zag
Voor ik acht jaar werd. Sindsdien, nacht en dag,
Hebben zij steeds diezelfde lasten voort-
Gedragen, blauw en smal en ongestoord.
'k Geloof, ik moet mij in hen baden gaan,
Ook als het modd'rig is waar 'k net kan staan.

Uit Het nieuwe gezin

Toch vaart hij! Maak zijn baan gereed!
Verjongd in 't onaanrandbaar kleed
Dat hem nog heugt uit prille uren
En tot zonsondergang zal duren,
Stevent hij naar de bergtop heen,
Waaraan zijn brekend oog ontleent
De kracht tot 't baren van het kind
Dat breekt uit 't vlies en wegen vindt
Om eens voor al, springlevend feest,
Te worden die hij is geweest!

De dood slaat soms tot het leven...

De dood slaat soms tot het leven diegenen,
Die zich tot het sterfuur van leven speenden,
Die midden in 't leven gestorven waren,
Maar zich door den dood bij de levenden scharen.

Feuilles mortes

Een snik tot glimlach omgelogen,
Een rijkdom die oneindig schijnt:
Zoo zijn de blaad'ren die verdrogen
Tot kleuren als het licht verdwijnt.

En al dat goud om op te rapen
En heel die schaat'ring in 't azuur
Verwent het jaar voor het gaat slapen
Als een zachtzinnig vagevuur.

Er komt geen eind aan al die kleuren,
Zooals het bij elk afscheid is,
Dat weken lang staat te gebeuren
En dan nog talmt en langzaam is.

Dit zijn de ware schatten onder
De schatten van het sluw gemoed:
Het wankele van 't stervenswonder
Wordt door een levensrest gevoed

Die eeuwig lijkt en ons wil troosten
Met bonte onuitputtelijkheid,
Al staat de stormwind op in 't Oosten,
De blaad'ren gunnen zich de tijd.

O wat een onzin van getrouwen:
Als vogels schuilend op een tak
Omkleppen zij met al hun klauwen
Dit allertijd'lijkst onderdak,

Weinig bedacht op doodendansen,

Waarmee de boschgrond zich verrijkt,
Een spel met ongelijke kansen:
Zij vallen nimmer tegelijk,

En steeds zijn er nog hoog're bladeren
Die de allerlaagste gadeslaan
En niet gelooven in het naderen
Van wind en dwarr'ling en vergaan.

Men is haast bang ernaar te kijken;
O wanhoop van de laatste val:
Dit zijn de vele bladerlijken,
Maar dát is hij die doodgaan zal.

Het kan de diepste duiz'ling wekken,
De argloosheid van wat daar sterft
En wat door and'ren toe te dekken
Zich dubb'le adeldom verwerft.

Daarbij zoo sierlijk en gelaten:
Een nederwaarts gericht gebaar,
Dat wel geschiedt ten onzen bate
En voor de aandacht'ge wandelaar

De vlinder schept en 't zorgelooze
Van nieuwe bloemen uit de grond.
Tuur niet te lang naar al die rozen,
Zij zijn te diep in 't hart gewond.

Gethsemane

Waakt met mij, één nacht, één uur, één oogwenk,
Opdat ik de plek voel waar gij zijt.
Kunt gij waken, strijdend tegen lijfswang,
Kunt ge ook troosten met aanwezigheid.

Zóo zijn goden vaak op 't eind vereenzaamd,
Menschonwaardig haav'loos en verkild,
Dat zij need'rig smeeken om de bijstand
Van een vriend die 't zelfde heeft gewild.

En zij gaan ongaarne in de doodsstrijd
Waar geen spiegel zelfs hen gadeslaat,
En zij huiv'ren voor de bleeke nanacht,
Als de haan kraait en de vriend verraadt.

Waakt met mij, één nacht, één uur, één oogwenk,
Slaap is maar een smalle overzij,
En wanneer de slaap u tóch vermeestert,
Breekt uit droomen los, en waakt met mij

Ikaros

Het was hun een'ge kans om te ontsnappen.
Het labyrinth was kil, en 't heimwee groot.
De vader wist: een wedstrijd met de dood...
De zoon wist niets, en volgde alle stappen.

Met heel 't vertrouwen van de tochtgenoot
Van een meesterlijk man: hij maakte grappen
Over het vleugelpaar dat dicht kon klappen
En dat men met was aan beider schouders sloot.

De vader wist: als ik hem waarschuw, stort
Hij neer, omdat hij dan onzeker wordt;
Daarom gezwegen van het doodsgevaar!

De zoon winst niets, bewoog het vleugelpaar
In staat'ge rust, – tot aan zijn val in zee.
Was hij de ware meester van de twee.

Piranesi etst

Le Carceri Invenzione

Gothisch dringen zijn kassen door steenblokken,
En van de dubbele oogspoelen windt
Hij trappen tot in 't onmeet'lijke, blind,
Stomp en stoffig, waar ze op zolders stokken;
Het gonst in hem, alsof een reus in wrok en
Wondvrees kromtekens om 't eigen vleesch spint;
Marmer en ijzer drijft hij als zijn kind
Uit zich, de korrel fijn van netvliesstokken;
En heft zich, — kreunt, — en als zijn droge stem in
De holten klinkt, is hij niet meer alleen:
Menschenmieren velen weem'len met hem in
De muren van bastille, tower, kremlin. . .
Ver buiten zich ziet hij zijn angst versteend,—
De spitse lijnen werpt hij voor zich heen.

Verantwoording

Ballade van de oorspronkelijkheid uit *Podium*, 1947-1948.

Grafschrift uit *Forum*, 1934.

Fragment uit de tweede zang van Mnemosyne in de bergen

uit S. Vestedijk, *Verzamelde Gedichten*, verzorgd en geannoteerd door Martin Hartkamp. Amsterdam/'s-Gravenhage, Athenaeum-Polak & Van Gennep, Bert Bakker, De Bezige Bij en Nijgh en Van Ditmar, 1971.

Fragment uit de negende zang van Mnemosyne in de bergen

uit S. Vestedijk, *Verzamelde Gedichten*.

April uit *Rondgang door het jaar*.

O Wat een Kruis uit S. Vestedijk, *Nagelaten Gedichten*, Amsterdam, De Bezige Bij 1986, bezorgd door T. van Deel, G. Middag en H.T.M. van Vliet.

Weten Sonnet II uit *Verspreide Gedichten*.

Water in zicht uit *Nagelaten Gedichten*, 1986.

Swordplay en Wordplay (1950) uit *Swordplay and Wordplay*, 1950.

De Hater uit *Kind van Stad en Land*.

Blauwe Golven uit *Kind van Stad en Land*.

Gethsemane uit *Gestelsche liederen*, Amsterdam, Bezige Bij, 1949.

Het nieuwe gezin uit S. Vestdijk, *Verzamelde Gedichten*.

Ikaros uit *Grieksche Sonnetten*, Doorn, Mycena Vitilis, 2001.

Feuilles mortes uit *Een op de zeven*, Doorn, Mycena Vitilis, 1996.

De dood slaat soms tot het leven uit *Nagelaten Gedichten*.
Gedicht van de Amerikaanse dichteres Emily Dickinson,
vertaald door S. Vestdijk in 1931.

Piranesi etst uit *Berijmd palet*, 1933.

Uitgave ter gelegenheid van de Nationale Gedichtendag 2002.
© 2002 Stichting A.K. Auteursrechten Simon Vestdijk, Doorn.
T_EX/PDF-bewerking: R H van der Gaag. Meer informatie:

<http://www.svestdijk.nl>